

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

Maandelijksche Vergadering

op Woensdag 7 Febr. e. k.

tegen 6 uur,

in 't Museum, Looiersgracht.

'N WOORD VOORAF.

Van nu af aan zal het **Maandblad** weer geregeld verschijnen.

Immers, we vleien ons met de hoop dat het overgroot gedeelte onzer leden niet zal doen gelijk, zoo pas, toen de contributie werd geïnd, sommige lieve broeders in de natuur-historische wetenschappen hebben gedaan.

Wát of die deden?...

Ze weigerden, om vershillende redenen, serieuze en... futiele, de contributie te betalen... 'n Serieuze reden was... bezuiniging.

Waar we allemaal aan den lijve de heerschen-de malaise voelen, kunnen we den menschen, die tegen 'n uitgave van f 3.50 opzien, zulks niet kwalijk nemen... ofschoon ze wel dienden te bedenken dat het lidmaatschap van 't Natuurhistorisch Genootschap in Limburg zoo nu en dan een krachtig en machtig middel kan zijn tegen gemelijkheid en narigheid, alleronaangenaamste gewaarwordingen, welke malaise met zich meebrengt.

Over 't feit dat er betalings-weigeraars waren, die meenden dat eene verhooging van één gulden voor 't lidmaatschap te véél was, zullen we zwijgen.

Dezulken toch hebben waarschijnlijk heelemaal niet bedacht wat of hun lidmaatschap aan het Natuurhistorisch Genootschap kost.

Als er bereids zoo lange geen Jaarboek en geen Maandblad meer verscheen, dan was zulks alléén en uitsluitend omdat de tot dusverre geldende contributie van f 2.50 veel, véél te laag was om de onkosten, aan 't drukken dezer periodieken verbonden, te dekken.

Den weigeraars om futiele redenen dit tot bescheid:

Ten pleziere van Jan, Piet of Klaas of de hemel mag weten om welke redenen, zijt gij destijds lid geworden van ons Genootschap; liefde voor de natuur was U daarbij vreemd.

Thans, nu 't op betalen aankwam, liet gij

U slechts leiden door de gedachte aan Kees, Koos of Hein, die U gisteren of eergisteren of wellicht langer nog geleden, bij een of andere gelegenheid op de teenen traptten.

Over dat op de teenen trappen wildet gij U thans wreken op 't Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Ende dies betaaldet gij uwe contributie niet. Welnu, keert 'n oogenblik in U zelve.

Gij zult dan, naar we hopen, dra tot de overtuiging komen dat het Natuurhistorisch Genootschap zijn kantje wel zal weten te keeren, m. a. w. zich niet zal laten versukkelen.

En hiermee basta!

Van nu af aan zal het **Maandblad** weer geregeld verschijnen.

't Houdt zich voor toezending van **copie** warm aanbevolen.

JOS. CREMERS.

De Redactie bestaat in den vervolge uit: Jos. Cremers, Hertogsingel; H. C. Funke, Hertogsingel; Jean Pagnier, Alexander Baltalaan; F. Eijek, St. Lambertuslaan, Maastricht; Pater H. Smitz, S. J., Ignatius-College, Valkenburg.

OVER DE IN LIMBURG VOORKOMENDE ZWARTKOPMEEZEN.

Ieder, die wel eens op de meezen heeft getlet, welke in tuinen en parken, zoowel als in grootere of kleinere boschcomplexen voorkomen, kent ongetwijfeld de aardige zwartkopmeesjes met hun zwart kopje, bruine bovenzijde, zwarte keel en witgrijze, meer of minder rossig getinte onderzijde.

Niet ieder zal het evenwel bekend zijn, dat onder deze zwartkopmeezen (niet te verwarren met den zwartkop of zwartkop-tuinfluiter, *Sylvia atricapilla atricapilla* L., een soort van zanger, nauw verwant aan den Tuinfluiter, *Grasmusch* en *Braamsluiper*) twee soorten voorkomen, welke innerlijk even verscheiden zijn als bijv. de Koolmees en de Pimpelmees, doch wier uitwendige verschillen op het eerste gezicht door den leek haast niet waar te nemen zijn.

Daar beide soorten in onze provincie worden aangetroffen en zij aan hun verschillend gehuid goed te onderkennen zijn, meen ik het wel van belang, hierover een en ander in ons Maandblad mede te deelen, om daardoor belangstellenden lezers de gelegenheid te geven het voorkomen dezer twee soorten te kunnen nagaan.

De karakteristieke morphologische verschillen tusschen den z.g. Glanskoppigen Zwartkopmees, kortweg Glanskop (*Parus palustris*) genoemd en den Matkoppigen (*Parus atricapillus*) zijn in hoofdzaak de volgende:

	GLANSKOP.	MATKOP.
Kopveeren :	tegen het licht gehouden metaalglanzend, hoogstens beneden bij den rug iets bruinachtig.	niet metaalglanzend, doch meer zijdeachtig dof zwart en tegen het licht gehouden bruinachtig.
Vleugel :	Zonder opvallenden spiegel, doordat de secundaire vleugelpennen licht gekleurd zijn en de lichte vederranden daardoor niet scherp daartegen afsteken.	Met opvallenden vleugelspiegel, welke veroorzaakt wordt door de lichte vederranden der secundaire pennen, welke laatste zeer donker zijn en waartegen dus de lichte randen zeer scherp afsteken.
Staart :	Buitenste staartpennen weinig korter dan de overige.	Buitenste staartpennen opvallend korter dan de overige.
Zijdeveeren :	Meestal niet opvallend rossig getint	Opvallend rossig getint,

Deze verschillen zijn evenwel in de vrije natuur niet of alleen slechts indien men de vogels van zéér nabij kan waarnemen, op te merken.

Een beter onderscheid levert dan het stemgeluid.

De Glanskop laat gewoonlijk een scherp, kort „spiedie” of „spiediediedèdèdèdè” hooren, terwijl de Matkop dit geluid gerekt en klagend voortbrengt, ongeveer als „sie-sie dèh... dèh... dèh”. Het verschil tusschen het korte „dèdèdèdè” van den Glanskop en het gerekte klagende „dèh... dèh... dèh” van den Matkop is zoo opvallend, dat, heeft men eens de twee geluiden gehoord, men zich niet licht meer in de soorten zal vergissen.

In 't voorjaar roept de Glanskop „tjif, tjif, tjif, tjif”, terwijl de Matkop een helder fluitend „tjijüb, tjijüb, tjijüb” laat hooren, dan wel een eigenaardigen zang, welke lastig in letters is weer te geven, doch ongeveer klinkt als: „tschöh di diri tschöh, diirrr, tschöh” enz.

Een van Duitschlands beste ornithologen, den bekenden Pastoor Otto Kleinschmidt uit Dederstedt bij Halle a. S., komt de eer toe deze twee meezensoorten ontdekt en met hun subspecies of geographische vormen scherp omschreven te hebben (1), al was het den ouden Christiaan Ludwig Brehm dan ook reeds bekend, dat er zwartkopmeezen met matzwarten, bruin glanzenden kop in Midden-Duitschland voorkwamen (2).

Wij hebben hier te doen met twee geheel verschillende soorten, welke op vele plaatsen naast elkaar broeden en voorkomen, zonder zich ooit te vermengen, terwijl zij morphologisch slechts weinig van elkaar verschillen.

Kleinschmidt gebruikt deze beide meezensoorten als een bewijs tegen de ontwikkelingstheorie zooals deze voor eenige tientallen jaren nog overal werd aangenomen, terwijl hij er op wijst hoe hier in de natuur twee soorten voorkomen,

ieder met een groot aantal ondersoorten, welke in hun geheel verbreidingsgebied blijven en waar zij gemeenschappelijk voorkomen zich nergens vermengen om een nieuwe soort te vormen!

In de verslagen en mededeelingen der Nederlandsche Ornithologische Vereeniging, No. 3, November 1906, p. 3 c. v. geeft Baron Suouckaert von Schaunburg het resultaat zijner onderzoekingen naar het voorkomen van beide meezensoorten in Nederland.

Wij lezen daar o. a. dat in de collectie van den Zeereerw. Heer N. Beckers, destijds te Weert, thans pastoor te Roosteren, de Glanskop voorkomt, welke bij Sittard op het nest gevangen was, terwijl tevens een oud en een zeer jong exemplaar van den Matkop, afkomstig uit Weert, zich eveneens in deze collectie bevinden, zoodat het broeden van beide soorten in onze provincie toen reeds bewezen was.

Het spreekt vanzelf, dat ik mij sindsdien veel moeite gegeven heb, de verbreiding dezer twee soorten Zwartkopmeezen over de provincie Limburg zooveel mogelijk vast te stellen.

Ten opzichte van den Glanskop kan ik vermelden, dat deze door geheel Limburg wordt aangetroffen, zoowel als broed- dan als zwerfvogel.

Van den Matkop durf ik zulks niet zoo algemeen op te geven.

Deze nam ik waar in de omgeving van Roermond; ook als broedvogel. Vervolgens in nader voorjaar te Susteren, in de omgeving van Heerlen, alsmede te Valkenburg, Houthem, Schin-op-Geulle, Berg-en-Terblijt, Bemelen enz. alwaar de soort een zeer gewone broedvogel is en minstens even talrijk voorkomt als de Glanskop.

Zeer waarschijnlijk echter komt de soort in alle deelen onzer provincie voor. Wie helpt mede dit te constateeren?

Men treft den Matkop het meest in dieht struikgewas, in de nabijheid van beekjes, moerassige plaatsen enz. Ook echter in boomgaarden, eikenhakhout, tuinen en parken.

Valkenburg L.

P. HENS.

HET ROSARIUM VAN DEN MUSEUM-TUIN.

Het Natuurhistorisch Museum te Maastricht is de laatste jaren ontzaggelijk in zijn voordeel veranderd. Wie deze metamorphose heeft meegemaakt, zal wéér eens zijn opgevallen, van welke onschatbare waarde een conservator, die zich met liefde en ijver aan zijn taak wijdt, voor een museum is. Het geldt hier toch niet alleen de kwestie van verzamelen en ordenen, maar ook van belangstelling in breederen kring te wekken en te onderhouden. Het geldt hier vooral een kwestie van aanhouden en nog eens aanhouden. Maar ten slotte werpt dit ook goede vruchten af. Nu is het gebouw geheel gerestaureerd. Ook het keurige afzonderlijke huisje met zijn aardigen renaissance-trapegevel, waarin het Herbarium de Wever is ondergebracht en waarin straks de recente schelpen-verzameling eene plaats zal vinden, is geheel gereed. Hiervoor verdient het Maastrichtsche Gemeentebestuur een woord van hulde. Wij hebben reden te vertrouwen, dat het, niettegenstaande de slechte

1) Journal für Ornithologie 1897, p. 91 en Ornithologisches Jahrbuch 1899, p. 45.

2) E. F. von Homeyer: Ornithologische Briefe, p. 76.